

**УКРАИНСКАЯ ШКОЛА ЖЕНСКОГО БАЛЕТНОГО ИСПОЛНИТЕЛЬСТВА ВТОРОЙ ПОЛ. XX
СТОЛЕТИЯ : ТВОРЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ АЛЛЫ ГАВРИЛЕНКО****Кравець Антонина Анатоліївна**, соискатель, Киевский
национальный университет культуры и искусств, г. Киев

В статье, посвященной творчеству солистки Киевского академического театра оперы и балета им. Т.Шевченка – Аллы Гавриленко, определены основные этапы ее профессиональной деятельности, жизненный путь, проанализированы лучшие артистические достижения, рассмотрены сценические контакты балерины с известными украинскими балетмейстерами второй половины XX столетия.

Ключевые слова: Алла Гавриленко, украинский балетный театр, школа женского исполнительства, лирическое направление в хореографическом искусстве.

**THE UKRAINIAN SCHOOL OF THE FEMALE BALLET PERFORMANCE OF THE SECOND HALF
OF THE TWENTIETH CENTURY: ALLA GAVRILENKO'S ARTISTIC HERITAGE****Kravets Antonina**, Postgraduate, Instructor,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The article is dedicated to the work of the soloist of the Kiev Academic Theatre of Opera and Ballet. It studies Alla Gavrilenko's life and the main stages of her professional activity in chronological order, analyzes her best artistic achievements, considers her stage contacts with well-known Ukrainian ballet-masters of the second half of the twentieth century.

Key words: Alla Gavrilenko, a Ukrainian ballet theater, school of women's performances, lyrical direction in the choreographic art.

UDK 792.82:7.071.2-055.2(477) «195/199»

**THE UKRAINIAN SCHOOL OF THE FEMALE BALLET PERFORMANCE OF THE SECOND HALF
OF THE TWENTIETH CENTURY: ALLA GAVRILENKO'S ARTISTIC HERITAGE****Kravets Antonina**, Postgraduate, Instructor,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The research studies the development of the Ukrainian school of the female ballet performance of the second half of the twentieth century: it investigates Alla Gavrilenko's artistic heritage.

The aim of the research is to analyze Alla Gavrilenko's latest creative achievements, to define the role of her artistic activity in the domestic foundations of professional ballet performance of the second half of the twentieth century.

Research methodology. This paper examined six publications from scientific journals, newspaper articles and scientific literature. The analysis of Alla Gavrilenko's heritage as a ballerina and later as a teacher was made.

Results. The typical Ukrainian female ballet performance of the second half of the twentieth century was full of lyricism and romantic, soulful and emotional intimacy with great generosity revealed in the work of a famous dancer – Alla Gavrilenko. In her own party, she showed the mastery of the classical dance, artistry, musicianship, the ability to emotionally justify any theatrical situation, plastic or expressive choreographic staging position. Spectators were always struck by her carefully polished to details dance, full of dreamy tenderness and sublime romantic lyrics.

Novelty. An attempt in this article is made to consider the career of the outstanding ballerina Alla Gavrilenko and the analysis of the achievements of this creative ballerina cannot be limited to this publication and deserves further scientific examination in specialized works of choreography.

Practical meaning. The article studies the life and creativity of this ballerina and reveals the main aspects of her acting in various ballet performances.

Key words: Alla Gavrilenko, a Ukrainian ballet theatre, school of women's performances, lyrical direction in the choreographic art.

Надійшла до редакції 29.11.2016 р.

УДК 78

**СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ****Яремчук Ольга Володимирівна**, студентка;
Даниленко Мирослава Платонівна, викладач, Дубенський коледж
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Дубно

Розглядаються тенденції розвитку сучасного музичного мистецтва в Україні та окресленні його перспективи; проаналізовано проблеми, що існують у музичній сфері та призводять до таких деструктивних явищ у ній як втрата національної вираженості, недостатня присутність у світовій музичній спадщині, жанрова

«розмитість», занепад класичної та народної музики, домінування музичного «маскульту» тощо. Акцентується увага на важливості державної підтримки українського музичного мистецтва, підняття рівня музичної культури суспільства. Співпраця держави, суспільства та творчої еліти сприятиме якісним змінам не лише у музичній сфері, але й у розвитку духовної культури українського народу.

Ключові слова: мистецтво, музична культура, масовий та елітний творчий продукт.

Постановка проблеми. Кожна історична епоха акумулює свої культурні цінності та ідеї у певному виді мистецтва: літературі, музиці, живописі, скульптурі, архітектурі, театрі, кіно тощо. Визначальним постає той мистецький тип, у якому найяскравіше відображається уся специфіка творчого духу культурної доби. Проте, музику можна вважати «всюдисущим» мистецтвом, оскільки її присутність простежується на будь-якому історичному етапі розвитку людського суспільства. Різноманітні музичні жанри, стилі та напрями пронизують життя усіх верств соціуму, народів, поколінь.

Музика є одним із найсильніших засобів емоційного впливу на особистість. Вона відіграє важливу роль у процесі самопізнання людини, докладно передає ціннісний «образ» будь-якої епохи і тим самим сприяє залученню індивідів до аксіологічного ядра останньої. Варто підкреслити, що музика втілює у собі ментальні коди етноспільнот. Окрім того, порівняно з іншими видами мистецтва, вона характеризується значно більшим рівнем мобільності у культурній сфері суспільства.

Період ХХ-ХХІ ст. називають «золотим» віком музичного мистецтва. На сьогодні, завдяки відповідним технологіям аудіо- та відеозапису, музична комунікація може здійснюватись у будь-яких умовах, що можемо підтвердити багатьма фактами.

Мета статті. Окресливши значення музики у житті окремої особистості та суспільства загалом, визначивши провідне місце першої у мистецькому арсеналі сучасної доби, звернемось до питання вивчення розвитку сучасного українського музичного мистецтва з метою культурологічного пояснення його становища, основних проблем та тенденцій, а також прогнозу подальшого генезису

Останні дослідження та публікації. Аналіз останніх досліджень у цій сфері свідчить про недостатнє, однобічне висвітлення науковцями як позитивних, так і негативних сторін музичних процесів, що відбуваються в українській культурі; відсутність комплексного підходу у вивченні розвитку цього виду мистецтва в сучасний період на Україні. Більшість дослідників у своїх розвідках акцентують увагу на окремих питаннях творчої музичної самореалізації українських митців, їхньому «вписуванню» у коло міжнародних подій та заходів у сфері музики.

Низка досліджень (Л.Білозуб, А.Болгарського, Б.Бриліна, В.Дряпки, І.Климук, О.Семашка та ін.) присвячено виховним аспектам сучасного музичного мистецтва в духовному, національному й естетичному становленні молоді. Утім, у них лише побіжно дається оцінка сучасного стану української музики.

Цікавими є погляди на проблеми становлення музичного мистецтва А.Карнака та Л.Кияновської, які відзначають низький рівень музичної культури сучасного українського суспільства, наголошують на обов'язковому поверненні до національних музичних традицій.

З огляду на вище зазначене, можна зробити висновок про необхідність комплексного розгляду основних тенденцій розвитку української музики.

Виклад матеріалу дослідження. Безперечно, музичне мистецтво є невід'ємною складовою національної культури. Кризові явища у його розвитку (відповідно й в інших мистецьких різновидах) призводять до втрати історичної пам'яті народу та національної ідентичності, що, у свою чергу, загрожує проблемами подальшого цивілізаційного поступу спільноти, складнощами міжнаціонального розуміння, декадансними явищами у сфері моральної комунікації тощо.

Сучасна українська музична культура не є винятком у загальному світовому процесі і теж відзначається поділом своїх творчих продуктів на дві категорії: елітарні (класичні) та масові (естрадна, поп-, рок-музика, мюзик-холл).

Елітарна музика володіє великим потенціалом естетичних цінностей і характеризується обмеженим колом поціновувачів [5; 37-38]. На відміну від неї, масова музика часто має низьку художню та змістову якість, проте її слухачька аудиторія є чисельною. Особливо великий попит на неї у молодіжному середовищі. Простежуючи процеси розвитку українського музичного «маскульту», можна побачити усі проблеми нашого суспільства – надзвичайно низький рівень естетичної грамотності його представників, втрату духовних цінностей та відкидання традиційних моральних орієнтирів. Мистецтво, таким чином, постає дзеркалом загального стану культури соціуму.

Сучасна українська культура характеризується ще й такими негативними феноменами, як «втеча від мислення» (дезінтелектуалізація), духовна «черствість», емоційна «закостенілість». З огляду на це, суспільство не налаштоване на «споживання» музичних «продуктів», для розуміння яких потрібно мати відповідну інтелектуальну базу. Воно не полюбляє музики, спрямованої до роздумів, вимагає співпереживання (так званого «пропускання мелодії через себе»). Більша частина його представників зводять музичне мистецтво до банального засобу релаксації та рекреації.

Українські культурологи та мистецтвознавці також неодноразово наголошували на взаємозалежності суспільного розвитку і перебігу творчих процесів. Так, Л.Кияновська відзначає низку проблем в українському музичному мистецтві, пов'язаних саме з соціокультурними та політичними (відсутність системної політики в культурній сфері та хоча б мінімально достатнього фінансування з боку державної влади) факторами. На думку дослідниці, стратегія постійного відкидання українського музичного продукту на задній план та надання

широких обріїв для розвитку на наших теренах зарубіжної, переважно, російськомовної музики (часто, не досить високого гатунку), презентація її як національної, призвела до того, що наша музична культура не отримала відповідної ідентифікації у світовому духовному просторі [4; 64-66]. Музичне «обличчя» України постає дещо «розмитим» для світу, хоча у цьому плані вона має що представити і робить уже певні зрушення.

Гіперакцент суспільства на музиці зарубіжною мовою негативно відображається на його національній свідомості. Так, відомий український педагог Г.Вашченко, досліджуючи українські пісні з часів середньовіччя й до середини XX ст., виявив, що у них фіксуються специфічні риси етнічного світогляду, зокрема: патріотизм, любов і повага до батьків та родини, культ дружби, побратимства, почуття людської гідності, честі, кохання, любов до праці, свободолюбивість й непримиренне ставлення до рабства, віра в Бога тощо [2; 121-138]. Відповідно, звернення до музичної «чужомовної» творчості поступово призводить до втрати національних ціннісних орієнтацій, а згодом – самотності.

Певна надія на покращення цієї ситуації з'явилась після вступу у силу нещодавно ухваленого Закону про квоти на україномовні пісні в радіоєфірі. Згідно з ним, мінімальна частка пісень українською мовою має становити 35% загального обсягу протягом доби, зокрема, в проміжках від 7:00 до 14:00 і з 15:00 до 22:00. Також визначено трирічний перехідний період, протягом якого ця квота вводиться поступово – 25%, 30% і 35%.

Ще однією негативною тенденцією сучасності є тотальна популяризація музичного маскульту в українському медійному просторі і відповідно до цього нівелювання класичних та фольклорних музичних творів, відкидання зразків високої мистецької вартості як «незатребуваних». Багато зарубіжних країн намагаються з цим боротись на державному рівні, застосовуючи систему заохочень для традиційних музичних форм та різного роду обмежень щодо масової музики. Такий приклад був би не зайвим і для України.

Дослідник сучасного музичного мистецтва А.Карнак відзначає, що останнім часом у світовому музичному процесі прослідковується активне повернення до етнічних музичних коренів (актуалізація неофольклорної складової), духовної музики тощо [3]. Таке явище виникає як одне з небагатьох антиглобалізаційних віянь. У ньому акумулюється глибинне прагнення суспільства відродити і зберегти власне самотнє музичне мистецтво, а не розчинити його у сучасному вакуумі низькопробної музики.

Крім вище зазначених, в українському музичному просторі можна виділити ще ряд проблем. Серед них є наступні:

- 1) орієнтація молодих талантів на локальні групи та зірки естради, що презентують вторинний музичний продукт і відповідно – втрата ними власної музичної оригінальності;
- 2) «творча» замкнутість музикантів-оригіналів, вузьке коло їхніх прихильників, неприйняття та нерозуміння суспільством;
- 3) готовність професійних музичних менеджерів працювати лише у жанрах поп-музики та неможливість самостійного функціонування молодих талановитих виконавців і гуртів;
- 4) засилля іншомовних назв груп та музичного репертуару, гостре бажання українських митців конкурувати на зарубіжному музичному ринку, комплекс національної «музичної» меншовартості;
- 5) тотальні запозичення у сфері музики – манери виконання, звуку, внаслідок цього – «однотипні» гурти та виконавці;
- 6) небажання меценатів та спонсорів підтримувати високоякісну українську музику, оскільки це вимагає значних ресурсів порівняно з низькопробною;
- 7) низький рівень музичної культури вітчизняних виконавців та музикантів, непрофесійне аранжування музичних творів;
- 8) попит на талановитих українських представників елітарної, класичної музики закордоном та їхній виїзд за межі Батьківщини з метою професійної самореалізації, матеріального забезпечення тощо.

Вирішення цих питань – не лише справа часу та усвідомлення їхньої небезпеки етноспільнотою. Для усунення таких деструкцій в українському музичному просторі необхідним є творчий полілог державної влади, суспільства та, власне, самих митців, учасників музичного процесу. Їхня спільна, злагоджена взаємодія допоможе досягнути хороших результатів у «музичному» майбутньому України. Для цього у нас є всі перспективи. Вже зараз окремі митці анонсують «друге» народження української музики. Так, завдяки сучасній культурній мобільності «нові імена» набагато швидше отримують творче визнання та власну аудиторію прихильників. Музичні реципієнти, у свою чергу, є відкритими для сприйняття та підтримки всього оригінального і нестандартного, чого у жодну культурну епоху в таких об'ємах не спостерігалось.

Зі сторони держави суспільство і творча еліта чекають прийняття пакету законів, спрямованих на підтримку національного музичного мистецтва, вимагають більшої уваги до проблем фінансування цікавих творчих проєктів у цій сфері.

Всупереч усім негативам, що відбуваються в українському музичному просторі, у нас є велика кількість талановитих митців. Вони – справжні фанати своєї справи. Ці люди відзначаються життєвим оптимізмом, надзвичайною працьовитістю. Вони повністю покладаються на власний талант і мають високорозвинене почуття відповідальності перед суспільством за свої творчі акти. Основною характеристикою таких митців постає універсалізм, багатогранність. Сучасність вимагає від них постійного вдосконалення, активного руху та розвитку в мистецькому плані, пошуку нестандартних рішень у творчій реалізації, відкритості і готовності до нових викликів часу.

Висновки. Отже, незважаючи на існуючі проблеми у сфері українського музичного мистецтва сучасної доби, можна констатувати наявність позитивних передумов для його подальшого розвитку. Визначальним

чинником у цьому аспекті має стати конструктивна комунікація державних структур, суспільного активу та представників творчої інтелігенції даного культурного напрямку. Спільні зусилля допоможуть у вирішенні питань фінансування та інвестування повновартісних музичних проєктів; забезпечать проведення чіткої державної політики у галузі культури і інформаційної безпеки; зможуть обмежити вплив зарубіжних комерційних структур, пов'язаних із шоу-бізнесом; підняти на високий професійний рівень українську музику; відродити втрачений потенціал етнічного музичного мистецтва тощо.

Загалом, у XXI ст. усі ланки соціокультурної реальності зобов'язані злагоджено працювати у напрямі збереження та постійного «відшліфовування» духовного культурного ядра, з метою вироблення єдиної інтеграційної платформи суспільства .

Список використаної літератури

1. *Білозуб Л.* Музичне мистецтво як засіб формування національної свідомості / Л. Білозуб // Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – 2010. – № 6. – С. 120-127.
2. *Героїчний епос українського народу:* Хрестоматія. – Київ : Либідь, 1993. – 432 с.
3. *Карнак А.* Українська сучасна музика початку XXI століття: самоідентифікація маргінесу [Електронний ресурс] / А. Карнак // Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/mist/2010_7/093-097.pdf
4. *Кияновська Л. О.* Музика як стратегічна проблема української незалежності / Л. О. Кияновська // Віче. – 2012. – № 15. – С. 64-66.
5. *Стельмашук Г.* Багатовекторність сучасного мистецтва / Г. Стельмашук // Сучасне мистецтво : наук. зб. – Київ : Фенікс, 2015. – Вип. XI. – С. 36-40 [288 с.].

References

1. *Bilozub L.* Muzychne mystectvo yak zasib formuvannya nacionalnoyi svidomosti / L. Bilozub // Visnyk Luganskogo nacionalnogo un-tu im. T. Shevchenka. – 2010. – № 6. – S. 120-127.
2. *Geroyichnyj epos ukrajynskogo narodu: Xrestomatiya: Navchalnyj posibnyk.* – K. : Lybid, 1993. – 432 s.
3. *Karnak A.* Ukrayinska suchasna muzyka pochatku XXI stolittya: samoidentyfikaciya marginesu [Elektron. resurs] / A. Karnak // Rezhym dostupu: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/mist_2010_7/093-097.pdf.
4. *Kyuanovska L. O.* Muzyka yak strategichna problema ukrajynskoyi nezalezhnosti / L. O. Kyuanovska // Viche. – 2012. – № 15. – S. 64-66.
5. *Stelmashuk G.* Bagatovektornist suchasnoho mystectva / G. Stelmashuk // Suchasne mysteczvo : nauk. zb. – K. : Feniks, 2015. – Vyp. XI. – S. 36-40 [288 s.].

СОВРЕМЕННОЕ РАЗВИТИЕ УКРАИНСКОГО МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА: ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ДАЛЬНЕЙШИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ

Яремчук Ольга Владимировна, студентка;
Даниленко Мирослава Платоновна, преподаватель, Дубенский колледж
Ровенского государственного гуманитарного университета, г. Дубно

Статья посвящена рассмотрению тенденций развития современного музыкального искусства в Украине. Проанализирован ряд проблем, существующих в музыкальной сфере сегодня, которые приводят к потере «национальной» выразительности, недостаточном присутствии в мировом музыкальном наследии, жанровой «размытости», упадке классической и народной музыки, доминирование музыкального «масскульта» и др. Акцентируется внимание на государственной поддержке украинского музыкального искусства, необходимости поднятия уровня музыкальной культуры общества. Сотрудничество государства, общества и творческой элиты может способствовать качественным изменениям не только в музыкальной сфере, но и в развитии всей духовной культуры украинского народа.

Ключевые слова: искусство, музыкальная культура, массовый и элитный творческий продукт.

THE CURRENT DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN MUSIC ART: TRENDS AND FUTURE PROSPECTS

Yaremchuk Olga, Student;
Danilenko Miroslava, Teacher, Dubno college
of Rivne State Humanitarian University, Dubno

The article deals with the main trends of contemporary music in Ukraine and outlines its future prospects. It analyzes a number of problems that exist in the musical field of the Ukrainian culture today which lead to the following destructive phenomena in it: the loss of «national» identity, the lack of the Ukrainian music heritage in world music, genre blurriness, the decline of classical and folk music, domination of musical «mass culture» and so on. The author emphasizes the importance of state support for Ukrainian music, and notes the need to raise the level of musical culture. According to this, a musician develops a sense of responsibility for the results of his work and its presentation to the society. Well coordinated cooperation between state, society and creative elite promotes qualitative changes not only in the musical field, but also in the development of the spiritual culture of the Ukrainian people, which in turn has become the basis for integration.

Key words: art, music culture, music, mass and elite creative product.

UDC 78.06

**THE CURRENT DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN MUSIC ART:
TRENDS AND FUTURE PROSPECTS****Yaremchuk Olga**, Student;
Danilenko Miroslava, Teacher,

Dubno college of Rivne State Humanitarian University, Dubno

The aim of this paper is to examine the main trends of contemporary music in Ukraine, to analyse the problems that exist in this area and to outline the further prospects of Ukrainian music.

Research methodology. 5 major publications on the subject (survey reports, scientific journals and online articles) were reviewed. Other information is taken from the official and unofficial surveys, interviews in music studios, music Ukrainian researchers, journalists, youth art publications.

Results. It was found that the problems that exist in the musical space of Ukraine today lead to such devastating consequences like loss of «national» identity, the lack of the Ukrainian music heritage in world music, genre blurriness, the decline of classical and folk music, domination of musical «mass culture» and so on. It is important to pay attention to the state support for the development of the Ukrainian music culture and the improvement of the society aesthetic culture. Creative elite also plays an important role in the development of the Ukrainian music. A musician has a sense of responsibility for his work and its presentation to the society. Well coordinated cooperation between government, society and the creative elite will contribute qualitative changes not only in the musical field, but also in the spiritual culture of the Ukrainian people, which in turn has become the basis for integration.

Novelty. The research has made an attempt to show all the problems that exist in the modern Ukrainian music and describe real ways to overcome these problems.

The practical significance. People who are interested in the development of the modern Ukrainian music can find detailed information about its status, problems and ways to solve these problems, predictions about the future of the Ukrainian music.

Key words: art, music culture, music, mass and elite creative product.

Надійшла до редакції 13.11.2016 р.

УДК 7.091.4 12

ФЕСТИВАЛЬ «ЧЕРВОНА РУТА»: ТРАДИЦІЇ ОДНОІМЕННОГО АНСАМБЛЮ**Шмаленко Олеся Іванівна**, аспірантка, Київський
національний університет культури і мистецтв, м. Київ

Досліджено особливості фестивалів «Червона Рута» впродовж 1988-2016 рр. Закцентовано на продовженні учасниками фестивалів традицій одноіменного ансамблю. Аргументовано, що сьогодні провідною тенденцією сцени є синтез автентичної етнокультури і сучасних ритмів. Основоположником такого підходу був В. Івасюк та ВІА «Червона Рута». Сучасна українська сцена продовжує традиції ансамблю та модернізує його пісні у різних інтерпретаціях.

Ключові слова: «Червона Рута», фестиваль, українська музика, естрадний еталон.

Постановка проблеми. Пісенний фестивальний фольклорний рух формує суттєвий внесок у соціальне та економічне життя України. Він популяризує автентичну народну творчість, українську культуру загалом, впливає на соціокультурну ситуацію в місцях проведення фестивалів.

Період 70-80-х рр. ХХ століття характеризується змінами у музиці, текстах, що використовують митці. Відбувається зміна змістовного наповнення музичних творів. Зокрема, тематика текстів пісень уже не присвячується лише праці, сільській культурі. Нові твори жваві, енергійні, актуальні для молоді, оскільки пов'язані з питаннями, що турбують молоде покоління (любов, стосунки між чоловіком та жінкою тощо). Ці пісні у виконанні вокально-інструментальних ансамблів заохочують молодь танцювати.

Національний характер української естрадної музики сьогодні обумовлений зверненням до фольклору на різних рівнях. Подібний спосіб створення композицій призводить до виникнення таких типів взаємозв'язку фольклору з джазом, поп - і рок -музикою: обробки народних пісень, цитування музично-фольклорного матеріалу, створення оригінальних композицій на фольклорній основі, сплав національної манери виконання з інофольклорною [6]. Сьогодні популярними є пісні, що синтезують у собі етнічні мотиви, фольклор у сучасній обробці. Але ще у далекі 70-ті основоположником такого підходу був В.Івасюк та ВІА «Червона Рута».

Донині аранжування народних мелодій ВіА «Червона Рута» використовують популярні рок-команди – «Гайдамаки», «Мандри», «Перкалаба», «Гуцул Каліпсо», «Кобза оригінал», «Плач Єремії», «Кому Вниз» та ін. Сучасна українська сцена продовжує традиції ансамблю та модернізує його пісні у різних інтерпретаціях.

Відповідно актуальним є аналіз відображення традицій ансамблю «Червона Рута» у пісенних практиках сьогодення, зокрема у фестивальній культурі.